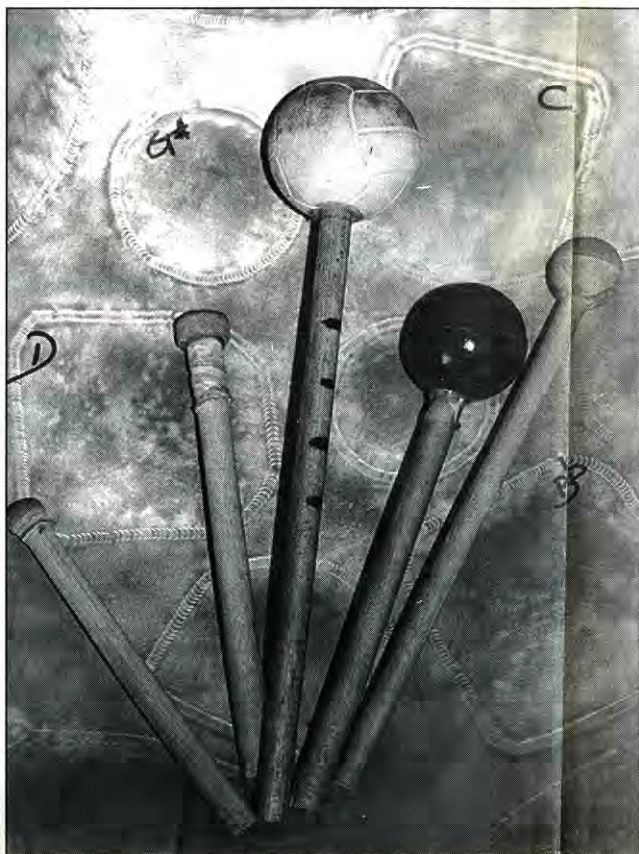

door Floor Huygen

Steelbands op Aruba: van toen tot straks

Het geluid van de steelband, min of meer toevallig ontstaan in Trinidad tijdens de Tweede Wereldoorlog, is karakteristiek voor een groot deel van de Caribische regio. Ook op Aruba heeft het jaren een dominante rol gespeeld in de muzikale cultuur van het eiland. Nog geen twintig jaar geleden deden aan de grote carnavalsparades wel zo'n zeventien steelbands mee. Sterker nog: het was de enige soort muziek die in de parades ten gehore werd gebracht. En niet zo vreemd, want met de aanwezigheid van de Lago-raffinaderij waren er voldoende oliedrums beschikbaar voor het vervaardigen van de steelbands.

De steelbands werden dan ook bijna automatisch vereenzelvigd met carnaval. In de zestig jaren begon de opmars van de brassbands tijdens de carnavalsoptochten en nog later kwamen de voornamelijk elektronisch bepaalde groepen met hun enorme batterijen versterkers en luidsprekerboxen. Tegen dit geluidsgeweld leek de steelband niet bestand en dreigde een stille dood te sterven. Het overlijden van de vader en stimulator van de Arubaanse steelbandmuziek, Edgar Connor, eind verleden jaar, was een volgende klap. De hotels stellen hun gasten tegenwoordig tevreden met driemansformaties, al dan niet ondersteund door elektronica; dat lijkt net zo mooi en kost minder. Toch blijken er nog heel wat mensen te zijn die solistisch of in groepsverband de steelbandtraditie trachten voort te zetten. Daarnaast is onlangs, ondersteund door UNOCA (Union of Organisation Cultural Arubano), een project in gang gezet, waarmee de traditie niet alleen nieuw leven wordt ingeblazen, maar ook uitzicht geeft op wellicht meer mogelijkheden dan Aruba op dit terrein ooit gekend heeft.

HET INSTRUMENT

De steeldrum is strikt genomen helemaal geen trom maar een soort gong, een instrument dat zelf in z'n geheel tot trillen wordt gebracht. De bovenkant van het olievat wordt met een zware hamer naar binnen geslagen, zodat een bekkend geluid ontstaat. Het stempatroon wordt vervolgens uitgetekend in secties.

Wanneer de drum op de juiste diepte is afgezaagd wordt iedere sectie van onderen met een hamer opwaarts geslagen. Daarna wordt de drum verwarmd en vervolgens afgekoeld om het staal te harden. Tenslotte wordt de drum gestemd door elke sectie met zachte hamertjes te bewerken. De kleinste drum of pan, de *high tenor* is ongeveer twaalf centimeter onder de rand van het vat afgezaagd; de basdrum wordt gemaakt van het hele vat zonder de bodem. De toonhoogte van een volledig instrumentarium ligt tussen de laagste G en G6 op het klavier van de piano of, anders gezegd, telt vijf hele toonladders.

De drums worden, afhankelijk van de grootte, bespeeld met stokken die voorzien zijn van een kleine harde bal van sponsrubber of omwikkeld zijn met elastiek.

EDGAR CONNOR

In haar boek *Aruba Carnival* schrijft Vanja Oduber dat Lennard 'Shu Shu Baby' Turner en Vincent Bacchus, beiden afkomstig uit Trinidad en werkzaam bij de Lago-raffinaderij, hier de eerste steelband oprichtten, de *All Stars steelband*.

Iemand die hier bijzonder door werd geraakt was Edgar Connor, die tegenwoordig ook wel "de vader van de Arubaanse steelbands" wordt genoemd. Helaas is hij in oktober 1996 op 57-jarige leeftijd overleden.

In een gesprek voor dit artikel vertellen zijn zoons Nico en Lee Connor dat hun vader zich gedurende zijn leven vele en grote offers heeft getroost voor de steelbandmuziek in al z'n facetten. Toen de Trinidadianen Aruba verlieten, namen ze het geheim van de bouw van hun nationale instrument mee naar huis en lieten hier slechts een paar kapotte drums achter. Edgar ging experimenteren en slaagde er uiteindelijk in zelf instrumenten te bouwen en te stemmen. Hij vormde de *Aruba Invaders*, een band die in haar glorieuzen tijd meer veertig man telde, waaronder ook zijn zoons Nico en Lee. Het succes van de steelbandmuziek op Aruba begon in San Nicolas, maar verspreidde zich vrij snel als een figuurlijke olievluk via Santa Cruz en Tanki Leendert over het hele eiland.

Edgar hield er bepaalde strakke principes op na. Zo was hij een tegenstander van ondersteunende elektronica; alleen microfoons bij de drums om een juiste geluidsbalans voor de toehoorders te kunnen produceren. Maar zeker geen keyboards of computers. Zoon Nico, die zich daar wel – en overigens zeer bekwaam – van bedient, kon zijn vader niet op andere gedachten brengen.

Lange tijd was het bouwen van het instrumentarium 'het geheim van de smid'. Daarmee bond de bouwder de spelers aan zich. Men stapte niet zo gauw over naar een drum van een andere bouwder, want daarop lagen de noten op andere plaatsen en moest men vaak helemaal opnieuw leren spelen. Dit hield ook z'n beperkingen in, want beter dan de leden uit de eigen band kon men daardoor nauwelijks worden.

In 1985 en in 1990 zijn daarom op Trinidad internationale normen vastgesteld voor bouw en stemming. Voor sommigen was die overstap onoverbrugbaar, maar Edgar Connor beheerste naast zijn eigen 'oude' systeem ook de nieuwe standaard. Bovendien speelde hij met z'n *Aruba Invaders* niet alleen calypso's en carnavalsroadmarches, maar ook operatietemuziek, zoals uit een opname van *Rosen aus dem Süden* blijkt. Tijdens steelband contests werden diverse prijzen in de wacht gesleept.

Nico en Lee hebben met hun vader ook tijdens kerkdiensten en begrafenissen gespeeld. Later vertrokken zij met hun moeder Gloria naar Nederland. Beide zoons willen het werk van hun vader voortzetten, maar maken duidelijk dat zij van de volgende generatie zijn en ook van huidige ter beschikking staande technieken gebruik willen maken. Tijdens het gesprek demonstreerden zij dat het hun aan speltechniek niet ontbreekt. Zij spelen net zo gemakkelijk mee met oude opnamen van hun vader als nieuwe muziek. Het verwerken van het overlijden van hun vader kost tijd en ze kunnen momenteel nog niet helemaal aangeven hoe de toekomst van de *Aruba Invaders* eruit zal zien. Nico houdt zich naast het bespelen van de basgitaar bezig met componeren; Lee, die z'n dagelijks werkterrein (momenteel nog in Nederland) in de mode vindt, treedt wellicht op een ander gebied in de voetsporen van zijn vader: het bouwen en stemmen van instrumenten.

THE HAPPY ISLANDS STEEL ORCHESTRA

Eén van de steelbands die nog regelmatig in La Cabana, het Marriott Hotel en de Seaport Mall te horen zijn is een klein gedeelte van *The Happy Islands Steel Orchestra*.

Oprichter Simon 'Monchi' Danies vertelt dat de Simons hun budgetten voor muziek hebben ingekrompen en dat het eigenlijk niet meer mogelijk is om met een volledige band op te treden. Wanneer bepaalde secties uit de band elektronisch worden versterkt met keyboards, dan is dat voor de argeloze toerist misschien voldoende, maar de echte charme ontbreekt. *The Happy Islands* begonnen in 1977 als *Tanki Leendert Little Stars* en haalden op de steelband contests in 1978 en 1979 de eerste plaats. De kinderen Danies, die ook meespeelden, waren op een gegeven moment geen *Little Stars* meer en mede daarom werd de naam veranderd in

Happy Islands Steel Orchestra.

Niet alle leden van de groep kunnen noten lezen en moeten het dus vooral van hun gehoor hebben.

De bespeelde drums zijn (volgens de oude standaard) 1 double-first, 2 first pans en 2 guitar-pans. De bas wordt gespeeld op basgitaar. Speciale Arubaanse kleur bij dit gezelschap vindt men in de ritme-sectie met instrumenten als *valeta*, *timbaleta*, *campana* (coubells) en *conga*.

Het gezelschap heeft Aruba vertegenwoordigd tijdens het carnaval in Santo Domingo en heeft voor minderbedeelde kinderen opgetreden tijdens een kerstfeest in Coro in Venezuela. Op de ferry, die Aruba destijds met het vasteland verbond, werd een compleet opgetuigde kerstboom meegenomen.

Eén van de hoogtepunten in het bestaan van *The Happy Islands* was een optreden voor koningin Beatrix in de Caiqueto Club. Een andere onvergetelijke gebeurtenis was een gezamenlijk concert met een steelband van de Nederlandse politie in het Bushiri hotel.

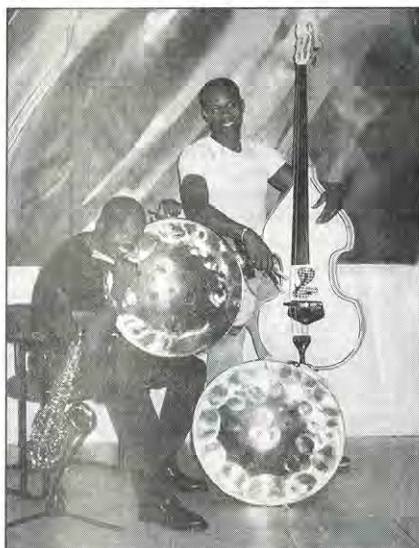
Hoewel er al sinds jaren contact is met het Arubahuis in Den Haag, is het er tot nu toe nog nooit van gekomen om met Arubaanse steelbandmuziek toeristenwervingscampagnes te ondersteunen.

Eén van de wensen van Simon Danies is om ooit met zijn *Happy Islands* Arubadag in Leiden op te luisteren.

Van het gezelschap is een bijzonder aardige, mede door UNOCA gesponsorde en door Ivan Quandus geproduceerde, cd bij enkele platenzaken verkrijgbaar.

DELBERT BERNABELA

Saxofonist en fluitist Delbert Bernabela, opgegroeid in San Nicolas, raakte op een heel andere manier in de ban van het geluid van de muzikale olievaten. In 1993 trad hij met zijn trio namens Aruba op tijdens de culturele *Cari-festa* manifestatie in Trinidad. Tijdens dat bezoek onderging hij de magie van de enorme gezelschappen, die soms wel uit 150 spelers bestaan. Hoewel de regering van Trinidad en Tobago het instrument tot nationaal symbool heeft verheven, makkelijk voor publi-

waarop we kunnen horen waartoe dat heeft geleid.

NIEUWE PERSPECTIEVEN

Dominee Sidney Jacob van de Anglicaanse Kerk in San Nicolas is één van de mensen die zag dat er wat moest gebeuren om de steelbandmuziek voor Aruba te behouden. Hij moest en moet wel enig wantrouwen overwinnen, want de eerste reactie op zijn plannen was dat hij het wiel opnieuw wilde uitvinden. Zijn benadering is echter interessant en daarmee wist hij de UNOCA te overtuigen voor de nodige financiële ondersteuning.

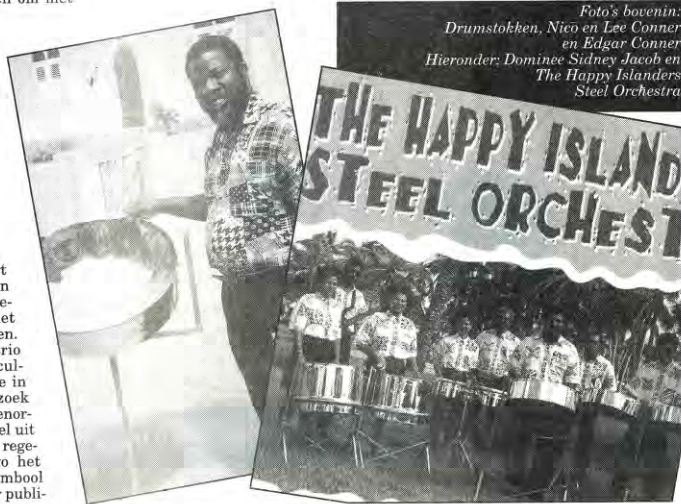
Wil Aruba op den duur op internationaal niveau kunnen meespelen, dan zal men allereerst moeten overstappen op de in 1990 in Trinidad afgesproken internationale standaard. Dat kan volgens Jacob het beste met nieuwe spelers, die niet gehinderd worden door de ervaring op anders getoonde drums. Een andere gedachte die een rol speelt, is dat met een steeldrumorkest muzikaal veel meer mogelijk is dan carnavalsmuziek en andere populaire deuntjes. Tijdens zijn 3-jarig verblijf op Antigua, nu meer dan 10 jaar geleden, kwam hij in aanraking met het Hell's Gate Steel Orchestra, dat af en toe de kerkdiensten in de kathedraal van St. John's opluisterde.

Dominee Jacob haalde eind 1996 één van de oprichters van het orkest, tevens instrumentbouwer Eustace 'Manning' Henry en arrangeur Allan Michael naar Aruba. Met drums, beschikbaar gesteld door Coastal, Shell Lock en Playa Liquor Store, werd een instrumentarium voor een heel orkest gebouwd. Begin februari kwam de hele band uit Antigua naar Aruba om op deze nieuwe instrumenten te concineren. Er werd opgetreden in de Anglicaanse kerk te San Nicolas, in de Katholieke kerk te Dakota en in de kapel te Alto Vista. Pastoor Bouwman uit Noord was wat huiverig om een 'carnavalsoorkest' in de kerk te laten optreden, maar verloor z'n vooroordeel prompt bij het horen van dit gezelschap.

Ook de optredens op de verschillende EPB-scholen en de International School waren een groot succes. In Cas di Cultura liet men voor een gebode publiek horen

hoe *Aruba Dushi Tera*, maar ook het *Halleluja* uit Haendel's *Messiah* of het *Slavenkoor* uit Verdi's *Nabucco* met een dergelijke bezetting kan klinken. Door op deze plaatsen te spelen bereikte men in korte tijd een breed publiek. Een aantal muzikaleerkrachten heeft inmiddels belangstelling getoond en de bedoeling is dat in de zomervakantie cursussen worden gegeven om zodoende een kader op te bouwen.

Op de afdeling metaalbewerkingen op de EPB-scholen kunnen de leerlingen zich bekwalen in de bouw van instrumenten en op de afdeling houtbewerking kunnen de instrumentkasten worden vervaardigd. De volgende stap is het vormen van schoolorkesten en bands in de verschillende buurten. Leden van *Hell's Gate* zijn bereid op de verschillende terreinen dit project te blijven ondersteunen. Het zal nog wel even duren voor Aruba een orkest van honderd man op de been kan brengen, maar de eerste stappen daartoe zijn inmiddels gezet.

Foto's bovenin: Drumstokken, Nico en Lee Connor en Edgar Connor. Hieronder: Dominee Sidney Jacob en The Happy Islands Steel Orchestra.